

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

3. Decisio Sacrae Rotae Romanae coram R. P. D. Merlino in causa
Gerunden. Scribaniae. Mercurii 1. Iulii 1637.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

Add. & fuit resolutum in causa Vlixbonen. matrimonij 21. Iunij 1613. coram don. mem. Card. Sarato. & in causa Cölimbrisen. Sponsalium 26. Octobris 1616. coram bon. mem. Buratto. & in Bonon. transactionis 5. Decemb. 1607. coram me. quæ est decisio impressa 374. n. 6. & 7. ubi quod stante gradu prohibito deficiunt materia, & forma, & propterea requiritur nouus consensus, quod non est in alienatione rerum Ecclesiæ, quia ex eo non requiritur nouus consensus, quod alienatio habet implicitum statum validitatis Ecclesiæ non reclamante.

Non obstant in contrarium adducta, & præcipue illud, quod potest fieri institutio de filio spurio sub conditione si legitimabitur, quæ potestas legitimandi pendet sola voluntate Principis, & idem impossibilitas, quæ oritur ex dispensatione obtinenda à Principe non causat impossibilitatem; huic namque fundamento respondetur, quod impossibilitas dupliciter potest considerari, vel per naturam, vel de iure stipulandi, vt aduertitur, licet ad aliud propositum, Syluester in *dist. de reb. matrimonij 3. num. 9. in fin.* In casu institutionis spurij si legitimabitur, & in similibus casibus, non adest impossibilitas natura, nec de iure stipulandi, quia ex *dist. l. in tempus. in principio. de hered. insti. de benignitate magis quam de iuris rigore potest legari incapaci, & potest etiam institui, cum capax erit, & sic non adest incapacitas de iure prout est in matrimonio, vt aduertit Syluester loco præcitato *dist. nu. 9. in fin.* & patet ex prædictis, Franc. Aret. dat alias solutiones in *d. consil. 142. n. 3.* quæ potuerunt videri, licet visæ fuerint DD. satis subtiles & ex hac responsione tolluntur alia similia deducta in obiecto.*

Non obstat, quod electio nulliter facta ex defectu personæ inhabilis ratificetur, si postea superueniat dispensatio, quia respondetur, quod in matrimonio carnali nulliter contracto, & in sponsalibus nulliter contractis reperitur aliter dispositum, quia si matrimonium fuit simpliciter contractum inter inhabiles, quamuis postea esset inhabilitas, & impedimentum, non ratificatur ex priori consensu, sed ex nouo, propterea, quod nouum matrimonium contrahatur, & ita probatur in *c. penultim. de eo, qui cognouit consanguineam uxoris sue, & tenet gloss. & Doctores in c. 1. eod. tit. & potest esse speciale in causa electionis, ne Ecclesiæ diutius vacent, & prouisio fiat celebrior, ita respondet Franc. Aret. in *d. consil. 142. n. 1. vers. item electio, & insuper Butr. ipse vt aduertit Aretin. loco prædicto in d. c. innovat. de elect. nu. 11.* intelligit prædicta habere locum, quando causa nullitatis, vel inhabilitatis erat occulta, & contra conclusionem firmatam à Butrio in *d. cap. super eo est cogula, quod quando persona est ipso iure inhabilis à principio, quod geritur actus, habitas postea superueniens non ratificat actum, l. 1. §. si filius. & ibi per Bart. & alios ff. de legat. tertio. & in c. dudum. de elect. & in cap. si eo tempore. & ibi notatur de rescript. in sexto. Propterea, quæ dicuntur de electione non sunt trahenda in consequentiam, quatenus sunt contra iuris regulas, alioquin etiam dici posset, quod si matrimonium, & sic sponsalia purè contraherentur, & postea obtineretur dispensatio, ratificaretur matrimonium, quod nullus dicit, vt aduertit Aretin. loco citato, num. 2. & est verum, quod probat Sanchez de matrim. d. lib. 5. allegat. disp. 5. c. 26.**

Ex quibus, & ex aliis supra deductis cum sint sublatra obiecta, fuit conclusum non constare de talibus sponsalibus, ita vt Franciscus Antonius sit cogendus ad contrahendum matrimonium.

DECISIO III.

Sacra Rotæ Romanæ coram R. P. D. Mercurio.

In causa Gerunden. Scribanie.

Mercurij 1. Iulij 1637.

§. 1. Insigni Iuriconsulto d. Iohanni Petro Fontanella, per Abbatem S. Patri Bisulduni. Ordinis S. Benedicti, de anno 1614. concessa fuit in Emphyteusim Scribania, de qua agitur, pro annua pensione librarum 70. quam concessionem cum impugnetur a d. Gerunden. Abbas, pro iustificatione illius validitate, ab eodem Fontanella petita fuit remissoria, & DD. hodie denegandum censuerunt huiusmodi remissoriam.

2. Quo enim ad articulos in quibus asseritur Scribaniam istam ab annis 40. & ultra, solitam fuisse locari pro libris annuis 70. indeque tanquam rem solitam alienari, potuisse absque solemnitate, & beneficiato Apostolico concedes Cas. Graf. decif. 3. numer. 14. & decif. 4. numer. 8. de reb. Ecclesiæ non alien. cum alio. Visum fuit DD. non esse dandam remissoriam, quia solitum huiusmodi potest probari per scripturas, & instrumenta concessionum, unde non est indulgenda probatio remissoriæ per testes Rot. apud Card. Scraphin. decif. 1466. numer. 3. & in recent. decif. 14. numer. 1. p. 1. apud Card. Caualler. decif. 87. numer. 1. Et in terminis soliti, seu consuetudinis similis fuit dictum in Leonian. vsusfructus 28. Ianuarij 1628. coram Reuer. Regester. & in Romana, seu Spoletana successione 30. Maij 1631. coram me.

3. Quo verò ad alios articulos, in quibus explicantur merita laboris impensis, & patrocinij præstiti per ipsam Fontanellam in causis Ecclesiæ, necnon obligatio eiusdem Fontanellæ, & successorum, sedulam nauandi operam in futurum, pro tuendis iuribus in causis Ecclesiæ, sine vlla mercedis spe, quorum meritum motuum esse solet causa sufficiens pro concessione bonorum Ecclesiæ, vt inuitentur homines ad beneficiandum Ecclesiis Alexand. consil. 55. n. 6. lib. 1. Redon. de reb. Ecclesiæ. non alien. q. 22. n. 23. & 24.

4. Existimauerunt DD. merita expressa non esse æquivalentia, & cœqualia concessionem iustitiam, & damno inde resultanti ipsi Ecclesiæ, cum Scribania aliis ante hanc concessionem fuerit locata pro libris annuis 150. & Fontanella eam receperit solum pro annua pensione librarum 70. & sic eam damno Ecclesiæ ultra dimidiam antiquæ pensionis labor autem, & advocatio impensa in causis eiusdem Ecclesiæ patrocinandis non tanti faciendæ videntur, vt dictam iacturam relatiue valeant, cum præsertim pro operis in præteritum nauatis patronus præsumi possit satisfactus, stante cursu quindecim annorum, per quod tempus præstitum fuerit patrocinium, vt asseritur in Inuestitura facta D. Fontanellæ de anno 1614.

5. Quod verò ad patrocinium pollicitum pro causis in futurum, cum fieri possit Ecclesiæ in posterum nullas passuram esse forenses controouersias, & sic aduocatione promissa non egere, sequitur omnino incertum, & eventualem esse huiusmodi utilitatem, quæ tamen, vt suffragetur pro alienatione bonorum Ecclesiæ, debet esse clara, & euidentis, non autem turbida, ita vt conditio Ecclesiæ patenter melior fiat, & locupletior, vt per Abbat. in c. ad aures num. 4. de reb. Ecclesiæ. non alien. Rot. apud Cas. Graf. decif. 4. numer. 7. de reb. Ecclesiæ. non alien. & diuersif. decif. 165. numer. 4. & 23. & decif. 367. numer. 4. & 7. part. 5. regem. Merita autem gratis impensa, & beneficia in Ecclesiæ collata, eatenus sunt causa sufficiens pro concessione bonorum Ecclesiæ, quatenus sunt ad eam commensurata, & correspondencia, illorumque respectu adhuc

adhuc Ecclesia, non obstante tali concessione, seu alienatione remaneat cum lucro, & utilitate eadem iura tradita per Oldrad. *consil.* 126. num. 8. Ioan. Lop. *in repet.* ubi de donat. *in v. v. & v. x. s. o. nu. 28.* & bene explicat Molin. *de iust. & iur. disp.* 145. *vers. de remeio. s. orrii.* & *vers. de moderati.* Nec enim sumpta: sed debent esse sint colorata, & in occasione sumpta: sed debent esse vrgentia, & insignia, vt monuit Io. And. *in addit. ad Speculat. in rub. de reb. Eccl. non alien.* Oldrad. *d. consil.* 126. n. 6. Ioan. Lop. *d. s. 50. num. 31.* Monach. *consil.* 112. n. 11. *vers. & ista.* Sanch. *de matrim. lib. 6. disp. 6. num. 5.* Adeo vt aliqui auctores existimauerint, si beneficia non præstent ius aliquod agendi, & beneficiatum nedum ex antidotali obligatione, sed & civilis, vt saltem officio Iudicis compellant ad remunerandum, concessionem remanere liberalem, & gratuitam donationem, non autem propriè remuneratariam, ita Pencl. *in l. 1. part. 3. n. 60. vers. mihi semper placuit C. de bon. matern. Ceual. com. con. com. q. 27. n. 22.* Cost. *de portio. ras. quas. 5. num. 8.* Giurb. *ad consuetud. Messan. part. 1. cap. 14. num. 2.* Quæ opinio vbi agit de concessione facta per Ecclesiam, in qua semper requiritur euidens utilitas, videtur multum rationabilis, & bene scripsit Natr. *consil.* 295. *sub num. 4.* quod tunc Prælati remunerare potest si habeat tantundem, prudentèrque etiam monuit Rosental. *de feud. c. 4. concl. 3. n. 2.* conclusionem illam, vt Prælati ob bene merita possit condere, vel alterare in puncto iuris periculosam esse. Quæ magnitudo & qualitas meritotum, & proportio cum alteratione pensionis à libris 150. ad 70. in casu præsentis nullo modo considerari potest ex supradictis, sed inde apparet euidens damnum ipsius Ecclesie vltra dimidium. Et propterea materia articulata apparet irreuelans, & sic non est danda remissoria, ad probandum id quod probatum non confert ad causam, & dispendium potius, quàm commodum adfert litigantibus. Mohe. *decis.* 5. *n. 8. de probat. Callad. dec. 2. n. 1. de dilatio.* Cupitac. *decis.* 54. *n. 3. & decis.* 66. *n. 3.* & fuit dictum in Romana, seu Spoletana successione 30. *Maj.* 1631. *coram me.*

6. Præsertim, quia data sine veri præiudicio, etiam meritotum vrgentia, adhuc illa sola non suffragatur, cum non causa tantum, sed & solemnitas, hoc est beneplacitum apostolicum, copulatiuè exigatur in alienationibus bonorum Ecclesie: Rot. *apud Card. Seraph. decis.* 108. *n. 1. & in recent. decis.* 430. *n. 4. part. 2. & decis.* 367. *n. 1. part. 5.* quæ solemnitas hic deficit, vt supra fuit deducum.

7. Neque dicatur, quod vbi probatum fuerit Scribaniam esse solitam locari, tunc non sit necessaria solemnitas beneplaciti Apostolici. Quoniam omisso, quod pro faciendâ ac probatione, remissoria non est opus, cum per instrumenta fieri possit, vt supra dictum est; quatenus etiam id legitime probaretur, non reuelaret, tum quia vbi solitum alteratur provt factum fuit in casu præsentis à libris annuis 150. ad 70. non potest adhuc res in emphyteusim concedi sine beneplacito apostolico iuxta doctrinam Dec. *in aubent. qui rem. n. 22.* & ibidem Cognal. *n. 58. Cod. de Sacrosanct. Eccl. Cur. l. un. de feud. part. 2. g. 6.* & sequuta fuit Rotâ in Rauennaten. emphyteusis 22. *Maj.* 1628. *coram Reuerendiss. D. meo Decano. quæ est decis.* 176. *n. 42. & seq. part. 5. recent.* Altercatio quippe est noua alienatio, vt post alios aduertit Ferdinand. à Castro Palao *de relig. tom. 2. trakt. 1. 1. §. 4. num. 4.* Et in concessione rei solite alienari debet adesse euidens utilitas Ecclesie etiam inspecto tempore præsentis, quo fit renouatio. non autem tempore, quo res cæpit alienari, seu in emphyteusim concedi primo loco *per text. in extrava. ambrosio ibi. tunc Ecclesiarum euidens utilitate. de reb. Eccl. non alien. & tradunt Hqued. consil. 51. n. 60. & 61. lib. 1. Borgnin. decis. 30. nu. 15. & 79. part. 2. Molin. de iust. & iur. disp. 468. n. 17. Gratian. discept. forens. c. 813. n. 37. & 41. Ferdinand. de Ca-*

Tom. VIII.

stro Palao *d. s. 4. n. 4. vers. secunda conditio.* Rot. *apud Cas. Graf. decis.* 3. *n. 16. & decis.* 4. *per coram de reb. Eccl. non alien. & decis.* 582. *ante n. 2. & decis.* 607. *num. 1. part. 1. diuers.* & in Romana domus 29. *Novemb.* 1587. *coram Blanchetto.* & in Vlixbonen. prædij 14. *Ianuarij* 1603. *coram Oriembergo.* & nuper in Aina bonorum 27. *Martij præteriti coram R. P. D. meo Buccabella.* quæ utilitas deficit vbi solitum alteratur in præiudicium Ecclesie, & res conceditur vbi pro minori pretio, & cum deterioribus conditionibus, quam antea fuit concessa, vel tunc possit concedi alteri, vt per Gabr. *de iur. emphyt. concl. 1. n. 28.* Honded. *d. consil.* 51. *n. 59. lib. 1.* Trentacinq. *var. resol. lib. 3. tit. 1. resol. 5. n. 8.* Marefcot. *var. resol. lib. 1. c. 3. n. 24.* Gratian. *discept. forens. c. 88. n. 36. & 37.* Rosental. *de feud. part. 7. concl. 24. n. 19. vbi addend. littera X. Ferdinand. à Castro Palao d. s. 4. sub. nu. 4. Rot. decis.* 195. *n. 9. part. 2. diuers.*

8. Tum etiam quia ad hoc vt res solita alienari possit sine solemnitate concedi, requiritur, vt duret eadem causa primæ concessionis, & res perseueret in statu primo, neque sit mutata, secus autem si cessauerit, & fuerit mutata, vt per Abb. *in cap. vt super n. 1. vers. ego crediderem de reb. Eccl. non alien.* Rebuff. *eodem tr. n. 33.* Borgnin. *decis.* 30. *num. 8. & 10. num. 48. & 53. & n. 85. & decis.* 31. *nu. 113. & sequent.* Schrader. *de feud. part. 4. c. 2. n. 20.* Rot. *apud Cas. Graf. decis.* 4. *num. 17. de reb. Eccl. non alien. & coram Card. Seraphin. decis.* 1490. *num. 7.* & in Mediolanen. bonorum 23. *Ianuarij* 1593. *coram Orano.* Quod requisitum neque fuit alteratum in casu præsentis.

9. Et demum quia quando res solita concedi fuit applicata, & incorporata mensæ Prælati, tunc sine solemnitate amplius concedi non potest, iuxta Guid. Pap. *dec.* 154. *Clar. in §. feudum q. 1. 3. vers. bene verum.* Schrader. *de feud. part. 4. c. 2. n. 14.* Rosental. *de feud. c. 8. concl. 13. per tot.* Ferdinand. à Castro Palao *d. s. 4. n. 3. & sub n. 4. vers. tertia conditio.*

Ex quibus vtraque parte informante resolutum fuit denegandam esse remissoriam.

DECISIO IV.

Sacræ Rotæ Romanæ coram R. P. D. Merlino.

In causa Gerundenfî Scribania.

Veneris 27. Nouembris 1637.

§. 1. Domini steterunt in decisis, scilicet denegandâ esse remissoriam & permittebant tres conclusiones in iure verissimas, & passim à Rota receptas.

Prima est conclusio quod non datur remissoria ad probandum per testes, quod potest probari per scripturas. Bellamer. *decis.* 9. vbi testatur de stylo palatij, & Romana Curia. Felin. *in cap. 1. num. 4. de appellat. Rot. decis.* 271. *num. 2. part. 5. recent. & apud s. n. Gregorius XV. decis.* 153. *num. 2. & coram Reuerendiss. Vgellen. decis.* 131. *num. 13.* præter allegatos in alia decisione huius causæ. Cum enim probatio per instrumenta sit sincerior, expeditior, & magis tutâ, frustra recurrimus ad testes, qui vel obliuione, vel alio defectu labi possunt, & idè incertior redditur eorum depositio, & minus secuta probatio, vt per Bellam. *d. decis.* 9. & Bald. *consil.* 109. *in princ. lib. 4.* vbi quod instrumentis lux veritatis assistit. Crauet. *consil.* 54. *n. 15. cum aliis.*

2. Secundam præmittebant conclusionem quod non admittuntur testes, & sic denegatur remissoria, vbi articulus non respicit factum, quod subiaceat oculis, seu notitia testium, si enim sit articulus iuris, & pendeat à iudicio, tunc iudex ex sua peritia, & ex dispositione

S 3 iuris